

Metodický list ke vzdělávacímu materiálu pro žáky 9. třídy ZŠ a SŠ

Legionáři a vznik Československa

Cílová skupina: žáci 9. tříd základních škol a žáci středních škol

Klíčové kompetence: k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské

Pomůcky: psací potřeby, pracovní listy, magnetická tabule, texty o legiích, magnetické mapy

Časová dotace: 90 minut

Místo konání programu: Národní památník na Vítkově

Maximální počet účastníků: 25 žáků

Klíčová slova: první republika, legionáři, první světová válka, T. G. Masaryk

Metody a techniky: výklad, práce s muzejní expozicí a s pracovním listem, skupinová práce, prezentace získaných poznatků

PRACOVNÍ LISTY

1 Kaple padlých:

předměty: medaile a vyznamenání, helmy a čepice, figurky v uniformách, mozaika
analýza mozaiky:

- vpravo u okna – legie v Itálii (Dole postava republiky s čapkou, v pozadí Alpy. Nahoře popravený italský legionář předává prapor svému nástupci. Výjev dole uzavírají smuteční svíce a nahoře plačící nevěsta v bílém. Nápis: *Tolikrát krev než jitro svitlo lidu vřelá tekla nad zemí rodnou.*)
- vpravo u dveří – legie v Rusku (Dole je skupina plačících žen s palmami v rukou, v pozadí ruská tajga. Na oblacích sedí stařec Chronos a do knihy zapisuje historii pádu carského Ruska. Nápis: *Ó Rusi, k srdci tě vine hluboká láska. Z tvé krve vykvetla svoboda.*)
- vlevo u okna – legie ve Francii (Žena v popředí symbolizuje Prahu. Mezi dav starců a plačících žen sestupuje figura dítěte, které nese trnovou korunu. V horní části je Marianna, symbol Francie s francouzskou vlajkou, za ní se nacházejí spojenecká vojska s prapory, symbol vítězství dohodových mocností. Nápis: *Praho, jsi srdce, jež zvolila si vlast.*)
- vlevo u dveří – vlast (Muži v tógách s ratolestmi ukazují k hrobům popravených, v pozadí česká krajina. Nahoře sedí vítězná alegorie republiky, obklopena žnečkou, pastevcem a horníkem, kteří symbolizují Moravu, Slovensko a Slezsko. Nápis: *Sobě vládneš zas volně, vlasti. Nelkejte pro nás! Žijeme dál.*)

2 Křížovatky české a československé státnosti:

- Známky: Tomáš Garrigue Masaryk – prezident; Milan Rastislav Štefánik – ministr války (později ministr vojenství); Edvard Beneš – ministr zahraničí (později prezident).
- TGM se stal prezidentem v 68 letech.
- Tříkrálová deklarace (6. ledna 1918). Poslanci se nepřipojili dříve především kvůli obavám z perzekucí ze strany Rakouska - Uherska, někteří se navíc předtím s činností Masaryka v zahraničí ani neztotožňovali.

4. Mapa ČSR:

Počty národností (v závorce barevné vyznačení na mapě):

Čechoslováci (růžová): 8 760 937

Němci (modrá): 3 123 568

Maďari (zelená): 745 431

Rusíni (hnědá): 461 849

Poláci (červená): 75 853

Rumuní (žlutá): 13 974

5. Češi a Slováci jsou uvedeni jednotně jako Čechoslováci – aby měli v novém státu většinu – na základě Masarykovy ideje *čechoslovakismu*: podle TGM se jednalo o dvě větve jednoho, československého národa.

3 Kolumbárium:

Osobnosti republiky:

1. **T. G. Masaryk (7. 3. 1850 – 17. 9. 1937)**: pedagog, politik, filozof, první prezident republiky. Stoupenec samostatného československého státu, zakladatel československých legií za první světové války. Realista, kritik českého nacionalismu a původce politických koncepcí státu.
2. **Karel Kramář (27. 12. 1860 – 26. 5. 1937)**: politik, první premiér Československa. Původně zastánce federalizovaného Rakouska-Uherska, poté se přiklonil k české samostatnosti. Zastánce zahraničněpolitické orientace na Rusko, stoupenec panslavismu.
3. **Ferdinand Peroutka (6. 2. 1895 – 20. 4. 1978)**: novinář, spisovatel, dramatik. Nejvýznamnější představitel české demokratické žurnalistiky, zakladatel revue *Přítomnost*, názorově blízký Masarykovi. Autor úvah o české národní povaze. Později účastník třetího odboje, vedoucí českého oddělení rádia Svobodná Evropa. Dodnes vzor novinářské profesionality.
4. **Antonín Švehla (15. 4. 1873 – 12. 12. 1933)**: politik, premiér, předseda agrární strany. Představitel domácího odboje za první světové války. Podílel se na vyhlášení samostatného státu, spoluvůrce ústavy. Mistr praktické politiky, zastánce spolupráce českých státoporných politických stran.
5. **Alois Eliáš (29. 9. 1890 – 19. 6. 1942)**: generál, legionář, protektorátní premiér. Přes svou funkci nikdy nekolaboroval s okupanty, ba naopak byl členem rady starších odbojové skupiny Obrana národa a udržoval kontakt s exilem. Z toho důvodu byl také nacisty popraven. Komunisty očerňován, dnes má hrob v Národním památníku na Vítkově.

4 Slavnostní síň:

Znak:

Vlevo nahoře: Slovensko

Vpravo nahoře: Podkarpatská Rus

Vlevo uprostřed: Morava

Uprostřed: Čechy

Vpravo uprostřed: Slezsko

Vlevo dole: Těšínsko

Dole uprostřed: Opavsko

Vpravo dole: Ratibořsko

Horních pět znaků zastupuje hlavní země Československa. Dolní tři znaky reprezentují území, o něž musela republika bojovat s Polskem. Jejich umístění na velký státní znak mělo demonstrativní charakter: připomínalo, že tato území jsou nedílnou součástí ČSR.

Vlajky:

1. **Špatná odpověď.** Vlajka Československa od roku 1920 do roku 1939 a následně od roku 1945 do rozpadu Československa v roce 1992. Poté používána jako vlajka České republiky.
2. **Správná odpověď.** Vlajka ČSR mezi lety 1918–1920. Dnes vlajka Polska.
3. **Špatná odpověď.** Jeden z neúspěšných alternativních návrhů na československou vlajku z dílny grafika Vojtěcha Preissiga.
4. **Špatná odpověď.** Jeden z neúspěšných alternativních návrhů na československou vlajku; návrh Milana Rastislava Štefánika.